

Telebista

Txirri, Mirri eta Txiribiton, 25 urtez ETBn

Irri urratzaileak

Aurkezpenak soberan daude: Xabier Otaegi, Jose Ignazio Ansorena eta Txema Vitoria; alegia, Txirri, Mirri eta Txiribiton. Nork ez ditu ezagutzen? Telebistaren bidez, aspalditik euskaldun guztion etxeko bihurtu dira hiru pailazoak. 2009an mende laurden bete zuten ETBn, eta ospatzeko, urtea amaitzeaz bazkaria egin zuten, urte horietan guztietan lankide izan dituztenekin. Bazkaria aitzakia hartuta, pailazoen iraganetik orainerako ibilbideaz mintzatu gara Jose Ignazio Ansorenarekin.

GORKA BEREZIARTUA

Argazkiak: Lander Arbelaiz

ABENDUAREN 28A, 2009koa; Lasarteko Txixardin Beltxako jangela jendez mukurru. Urtetan pailazoekin lan egin duten pertsonak daude mahaian, lagun zaharrak kontu kontari. Gonbidatuetako batek –izenik ez dugu emango, gehixeago irakurrita ulertuko diren arrazoiengatik– komunerako bidea hartu du. Atea zeharkatu eta pasiloan beltzez jantzitako gizon batekin egin du topo.

- *¿A dónde se dirige?*
- Komunera.
- *Si no me habla en cristiano, mal empezamos...*
- ...
- *¿Al de señoras o al de caballeros?*
- Caballeros.
- *¿Qué va a hacer usted?*
- Mear.
- *Facílitame su nombre, carnet de identidad...*

Bazkaria bukatzerako zerrenda luzetxo izango da, eta, aldizkari honek jakin ahal izan duenez, denek “mear” erantzungo dute, zer gerta ere. Txirri, Mirri eta Txiribitonek egun berezarako prestatutako brometako bat da. Bakarra? Ezta pentsatu ere.

Bazkalostean zerbitzariak hasi dira gonbidatu bakoitzari kontua pasatzen, kinto bazkari batean beza: 40 euro eta erregalirako beste hamar. Elena Iruretak ezin du gehiago, hasi da kexuan, gainezka eginda. Aizpea Goenagaren arrapostua berehala: “Elena, mesedez, ez jarri

horrela”. Baina Iruretari ez zaio normala iruditzen, Jose Ignazio Ansorenari kargu hartu dio, asko maite dituela pailazoak, baina gonbidatuei kobratzen hastea ere... Gainontzeko bazkaltiarak harrিতa daude, urduritzen hasi dira eztabaidarekin. Eta halako batean, Irureta, Ansorena, Goenaga eta broma prestatzen aritu diren guztiak hasi dira kantatzen: “Inuxente, Bixente, zakurrak buztana tente!”. Dena aurretik prestatuta zeukaten.

Baina... gonbidatu batzuek dagoeneko ordaindu egin dute... Hara oraindik hiruga-

rreren broma bat: dirua jarri dutenei “*Santa Rita, Rita, lo que se da no se quita*” kantatzen hasi dira pailazoak; alegia, ez dietela dirua itzuliko. Esan beharrik ez dago, azkenean gonbidatu bakoitzak eramango ditu bere sosak etxera bueltan, patrikan ondo gorde-ta, broma berrietatik salbu.

25 urtez telebistan, ia 38 urtez pailazo

Bazkariaren biharamunean hitz egin dugu Jose Ignazio Ansorenarekin. Galdetu diogu, 25 urte telebistan eta ia 38 pailazo lanetan, ea hasi zirenean espero zuten horrelakorik; hainbeste denbora; hain urrun iristea. Ansorenak ezetz, hasieran euskararen aktibistak zirela, saltseroak, euskal kulturarekin zerikusia zeukan guztian sartuta zebiltzala: Kresala elkartean, dantzari taldean, Olen-tzeroak antolatzen... Haurrentzat euskarazko ekitaldiak egiteko Haur Komisio bat lanean hasi zen garaitu hartan. Basamortua zen esparru hori euskararentzat, asko zegoen egiteko: umeentzat antzerkiak, filmetxo batzuk, jaialdiak. Eta finantziaraz: “Han eta hemen eskean ibiltzen ginen, dirua bildu eta jaialdiak antolatzeko. Eta halako batean, giro horretan, pailazoena ateratu zen. ‘Niri izugarri gustatzen zaizkit, euskaraz ez dago horrelakorik eta... egingo bagenu talde bat?’. Zergatik izan ginen gu aukeratuak? Igual gure ezaugarri fisikoak egokiak zirelako: Xabier dotorea zen, kantari ona; eta ni traketsa, txikia, pailazo tontoarena egiteko oso egokia”.

Baina, esan bezala, ez zuten inondik espero hainbeste irautea. “Garai hartan, saio batzuk egin eta pentsatzen genuen, igual gu ikusita norbait animatuko zela talde bat ateratzera”. Eta telebista? Hasieran pentsaezina zen, ez baitzegoen euskarazko katerik ere. 1976an TVEko Centro Regional saioan astero egiten zuten euskarazko saioan azaldu ziren, artean Kixki ta Mixki ta Kaxkamelon izenarekin. Baina zaila zen etorriko zena aurreikustea.

1984an egingo dute jauzi katodikoa: dagoeneko Txirri, Mirri eta Txiribiton bihurtuta, Txema Vitoria pailazo mutuaeren rolean, Don Don Kikilikon programa egitea eskaini die ETBk. Martin Ibarbiak hots egin die. Bildu dira, eta eguneko parrilla baten aurrean zera

“Ez ginen jabetzen telebista egitea zer zen, nolako konplexutasuna zeukan, eta aurreneko urtean erotuta bukatu genuen”

JOSE IGNAZIO ANSORENA

Goiko argazkian, beste batzuen artean Anjel Lertxundi, Andoni Egaña, Jaime Otamendi, Miren Azkarate eta Bingen Zupiria. Ez dira makalak izan Txirri, Mirri eta Txiribiton urteotako kolaboratzaileak.

esan du Ibarbiak: “Umeentzat ordubete jarri dugu; ordu erdi marrazki bizidunekin beteko genuke, eta beste ordu erdi pailazoekin”. Eta hizketan-hizketan, ordubeteko saioa egiteko aukera aterako da. “Ba bai, ordubeteko egingo dugu!” ausartuko dira pailazoak. “Baina batere pentsatu gabe! Ez ginen jabetzen telebista egitea zer zen, nolako konplexutasuna zeukan”. Lehen urtean beraiek egingo dute dena: zuzendu, gidioa idatzi, musikaz arduratu... “Erotuta bukatu genuen”.

Horregatik, bigarren urtetik aurrera laguntza bilatuko dute. Andoni Egaña bixarguri bat, soldaduskatik bueltatu berria, gidoi-gile lanetan hasi eta taldea pixkanaka-pixkanaka handitzen joango da; horren lekuko, inuzenteen egunean Lasarten bildutako koadrila. Meritu bikoitza dute, Ansorenak dioenez, urte haietan ETBn lan egindakoek: ez zegoen telebistarik, sortu egin behar zen, eta sortu zuten. “Ez zait iruditzen herri gisa hori eskertzen denik; ez guri, gu gauza txikia gara horretan; baina herri ikuspegi batetik, izugarria da telebista sortzen pertsona askok –Martin Ibarbiak berak, adibidez– egin duten lana, eta horri esker gaur egun daukagun telebista azpiegitura”.

Sudurra baino gorriago

Sudurra ez da pailazoez gorri eduki behar duten bakarra. Txirri, Mirri eta Txiribiton behintzat, ez dute galdu topikoak hausteko grina: pailazoak umeentzat direla pentsatzen dutenen aurrean, Ansorenak dio beraia mundu guztiak adi-

tzeko moduko mezua dela. *Txutxupe* diskoa, argitaratu duten azkena, adibidez: haurrek jostatzen ari direnean tranposoak salatzen erabiltzen dute hitz hori, baina zentzu orokorragoa hartu du CDan. “Hainbeste txorizo eta lapur nazkagarri, zikinoso baitago gaur egun... Imajinatzen ditut Enplegu Erregulazio Espediente faltsuak egiten dituzten enpresen aurrean langileak ‘Txutxupe!’ kantari; edo Vatikanon aurrean kristauak ‘Txutxupe!’ esaten, Munilla obispoa jarri dutelako... Aukerak etengabe sortzen dira, eta bageneukan gogo hitza errekupe-ratu eta bere estatusa emateko”. 2010ean ere ez dira faltako “Txutxupe!” esateko motiboak. Ez baitago giroa brometarako... ezta pailazoentzat ere. ■